

■ KĀ DZĪVO

Patiesībā stāsts ir par mīlestību

Nīderlandiete Mārgreta Lestrādēna īsteno projektus mūsu veco ļaužu atbalstam

ANDA HAILOVA

Jau rakstīju, ka augusta vidū Zaubē īstenoja projektu par vecajiem un vientuļajiem lauku ļaudīm paredzēta dzīvokļa iekārtošanu. Lai viņiem būtu kur nomazgāties un drēbes izmazgāt un uzreiz izžāvēt, saņemt aprūpētāja palīdzību. Projektā "Pasniedz roku" bija paredzēti arī nodrošināt transportu, ar kuru sirmgalvjus aizvest uz dzīvokli un atpakaļ uz dzīvesvietu. Šā dzīvokļa atvēršanas svētkos arī iepazīnos ar Mārgretu Lestrādēnu (60), kustības "Pasniedz roku" iniciatori un vadītāju no Nīderlandes. Turklāt izrādījās, ka šis nebūt nav viņas pirmais projekts – pirms sešiem gadiem tika sākts projekts, lai Zaubes, Taurupes un Mazozolu sešdesmit vecie un vientuļie iedzīvotāji saņemtu medicīnisko un sociālo aprūpi. Šos cilvēkus mājās regulāri apmeklēja ārsti ar brīvprātīgajiem palīgiem.

Toreiz arī nolēmu iepazīties tuvāk ar Mārgretu, cilvēku, kas nesavtīgi darbojas mūsu veco ļaužu labā. Patiesībā šī saruna izvērtās par mīlestības stāstu pret Latviju.

– Jūs esat ne tikai Nīderlandē, bet arī citviet pasaulē atzīta muzeju menedžmenta un kultūrpoltikas eksperte, pašlaik savā zemē esat arī muzeja direktore, tomēr vasaras pavadāt Latvijā. Kādi ceļi jūs savulaik atveda uz Latviju?

M. Lestrādēna: – Latvijā pirmoreiz ieradās 1992. gada oktobrī, kad šeit rīkoja starptautisku muzeju konferenci. Mans uzdevums bija pastāstīt, kā reģionālie muzeji tiek finansēti Eiropā. Informācijas daudzumu, kas man toreiz bija pieejams par Latviju, es salīdzinātu ar nulli, vakuumu. Varu droši apgalvot, ka arī šodien nīderlandieši nezina, kur atrodas Latvija, un viņi man prasa tādas jautājumus kā "Vai šeit atrodas arī muzeji?", "Vai šeit ir māksla?". Taču samērā daudzi zina latviešu operdziedātājas Ineses Galantes vārdu.

Pēc tam sāku šeit sniegt muzeju darbinieku apmācības, vispirms Engurē trīsdesmit cilvēkiem, tad Jūrmalā, vēl pēc tam desmit speciālisti atbrauca uz Nīderlandi, lai redzētu, kā strādā muzeji šajā valstī. 1994. gadā man arī lūdza padomu, kā saglabāt mājas māksliniekam, kura identitāte ir ļoti svarīga latviešiem. Runa ir par izcilā latviešu gleznotāja Vilhelma Purviša dzimtajām mājām

TIMURA SUBHANKULOVA FOTO

No Latvijas paņēmusi līdzī savus četrus kaķus un suni, Mārgreta Lestrādēna septembrī ir atgriezies atpakaļ Nīderlandē, kur netālu no Hāgas ir kāda muzeja direktore.

"Vecjauzi". Ieteicu to saglabāšanai atrast sponsorus utt.

– Un pati kļūvat par šo sponsoru...
– Juridiski tas kļuva iespējams 1998. gadā. Toreiz par rakstījam līgumu pie notāra un es uzņēmos lielo atbildību saglabāt Purviša mājas labā stāvoklī. Taču uzsvēru, ka šīs mājas nav domātas man, bet gan latviešiem un Latvijai. Veicām kārtīgu restaurāciju, un es cerēju, ka šā vēsturiskā mantojuma saglabāšanā daudz vairāk sāks palīdzēt arī latvieši. Tas tomēr nenotika, tādēļ centos atrast sponsorus, rīkoju kampaņu. Tam visam punktu pielika 2008. gadā sākusies ekonomiskā krīze.

Šobrīd vienīgā problēma ir investēt ekās. Un, kaut arī investīcijas nemaz nav vajadzīgas tik lielas, man tās ir par lielu. Latvijā nu dzīvoju nevis visu cauru gadu, bet tikai vasarās. Vienkārši biju spiesta atsākt strādāt, lai spētu samaksāt visus nodokļus un rēķinus par māju un zemi. Atradu darbu Nīderlandē, un tagad atkal esmu direktore muzejā, kas atrodas netālu no Hāgas. Kad sāku strādāt, teicu sava muzeja vadībai, ka man ir svarīgs darbs Latvijā un vasarā vismaz divus mēnešus būšu prom. Viņi man to atļāva. Tādēļ varu visu apvienot, nedaudz arī konsultēju citus muzejus.

– Kāpēc sākat palīdzēt mūsu vecajiem cilvēkiem?
– Zināt, es neesmu aklā. Kad vasarā apciemoju savu veco kaimiņieni Elzas tanti,

kura smaga reimatisma dēļ spēj pārvietoties tikai ratiņkrēslā un dzīvo lauku mājā astoņu kilometru attālumā no ciemata centra, sāku domāt, ka viņa ziemā, kad ir metru bieža sniega sega, spēj sagādāt sev ūdeni. Vai viņa ziemā kausē sniegu, lai dabūtu ūdeni? Viņai nav bērnu, un es domāju – kas viņai ziemā sagādā pārtiku un kas notiek, ja viņa nokrīt? Kā viņa ar to visu tiek galā? Pēc sarunas ar ārsti sapratu, ka tā laukos ir ļoti liela problēma.

Vispirms atrisinājām situāciju tā, ka dakteris pats sāka braukt pie vecajiem ļaudīm, pēc tam arī Zaubē izveidojām mazo centru, kur cilvēki var paši nomazgāties, kā arī izmazgāt savas drēbes. Uzskatu, ka šādu palīdzības centru iespējams izveidot katrā ciematā. Tāpat ikviens var iesniegt savu pieteikumu ES "Leader" programmā atbalsta saņemšanai. Mums tas palīdzēja savest kārtībā un iekārtot centru telpas. Tad vēl vajag automašīnu ar šoferi. Tas nemaz nemaksā tik daudz.

Uzskatu, ka šādu palīdzības centru vecajiem un vientuļajiem ļaudīm iespējams izveidot katrā ciematā.

Atceros, kad draugiem Rīgā stāstīju par savu ieceri sirmgalvju aprūpē, viņi man teica, ka problēma ir pārāk liela, es ar to netikšot galā un – kurš par to visu maksās? Taču, kad jūs nopērkat desu, jūs taču arī neapēdat uzreiz visu gabalu, bet griežat to šķēlītēs un liekat uz sviestmaizes. Tāpēc arī es to sāku risināt pamazām. Vispirms vislabāk vērsties pie vietējās pašvaldības, jo tā zina savu cilvēku vajadzības. Protams, kur gan es ņemtu tos 8000 latus dzīvokļa iegādei, ja nebūtu atsaucīgo Zaubes rokdarbnieču, kas šo projektu atbalstīja ar savām adītājām zeķēm? Nīderlandieši tās iegādājās pret ziedojumiem, un šādi tika iegūti līdzekļi dzīvokļa iegādei.

Sākumā jau neviens negribēja ticēt, ka kaut ko tādu iespējams īstenot, toties cik lepnī tagad visi jūtas par padarīto!

– Vai padomā vēl kāds projekts mūsu veco ļaužu atbalstam?

– Jā, šobrīd veidoju centru, kurā varēs iznomāt spieķus, kruķus, staigulišus, ratiņkrēslus un gultas guloša cilvēka aprūpei. Ideja tāda, ka cilvēks, kam tāda gulta būs vajadzīga, varēs to centrā iznomāt uz tik ilgu laiku, cik būs nepieciešams. Esmu iecerējusi šādus centrus izveidot visos četros Latvijas reģionos. Meklēju tiem piemērotas telpas, jo tām jābūt lielām, lai varētu visu novietot. Šobrīd gan vēl nevaru pateikt, vai un cik daudz būs jāmaksā par nomā paņem-

to tehnisko palīdzīdzekli vai gultu. Svarīgi, ka šim projektam ir mediku un novada pašvaldību atbalsts.

– No kurienes jums tāda vēlme darboties?

– Es visu mūžu esmu strādājusi muzejos, un tiem nekad nav bijis pietiekami daudz naudas, taču ieceres un sapņi gan bijuši grandiozi. Tāpēc vienmēr vajadzēja būt ļoti pragmatiskai, lai varētu tos īstenot. Ja ir iecere, bet nav naudas, jāmeģina izdomāt kaut ko radošu, tad visi plāni izdosies.

– Un no kurienes mīlestība pret Latviju?

– Es to iemīlēju jau pirmajā reizē, kad ieraudzīju, un šī mīlestība kļūst dziļāka, neraugoties uz atsevišķām krīzēm attiecībās, piemēram, saskaroties ar šējenes birokrātiju. Pavisam esmu bijusi piecdesmit valstīs, un tikai vēl viena no tām man sniegusi tādas pašas sajūtas kā Latvija. Tā ir Portugāle.

Līdzās saglabātajām tradīcijām, valodai, kultūrai, Dziesmu svētkiem, lieliskajam dizainam, tautas medicīnai, piemēram, liepu ziedu tējai pret saaukstēšanos, šeit, Latvijā, ir tāda lieta, kas ir pazaudēta lielākajā daļā Eiropas valstu, – šeit ir kļūsums. Nīderlandē jūs vairs neatradīsiet nevienu vietu, kur valdītu kļūsums, visur dzirdams auto un ātrgaitas šoseju radītais troksnis. Šeit daba joprojām ir neskarta. Patiesībā Latvijā ir tik daudz bagātību, tikai jāprot tās novērtēt un ar tām lepoties.

■ ATBILDAM

Daudzbērnu māmiņas pensija

Saeima pieņēma likumu par pensijām daudzbērnu ģimeņu vecākiem. Ja ir 25 gadu darba stāžs, var iet pensijā piecus gadus agrāk. Prezidents šo likumu izsludināja 18. jūlijā. Mums ir seši bērni, sievai pienākas pensija, viņa iesniedza dokumentus "sociālajos", bet tie atbild, ka neesot pieņemti vēl grozījumi likumā. Kā tā var būt?

Miervaldis Maksimovs Druvienā

Likuma "Par valsts pensijām" grozījumi pieņemti Saeimā šā gada 14. jūnijā un likums stājās spēkā 18. jūlijā. Citu vidū šie grozījumi skar personas, kas aprūpējušas piecus vai vairāk bērnus vai bērnu, kam bijusi noteikta invaliditāte. Likuma grozījumos ir precizēts personu loks, kam ir tiesības doties pensijā ar atvieglotiem noteikumiem:

- līdz šim likums paredzēja piecus gadus agrāku pensioņēšanās iespēju vecākiem, kuri līdz astoņu gadu vecumam ir aprūpējuši piecus vai vairāk bērnus vai bērnu invalidu. Tagad likumā ir precizēts, ka šādas tiesības ir ne vien abiem vecākiem (gan tēvam, gan mātei), bet arī aizbildņiem;

- likuma grozījumi precizē, ka šiem vecākiem vismaz astoņus gadus (mainīts iepriekšējais likuma formulējums – līdz astoņu gadu vecumam) līdz bērna 18 gadu vecuma sasniegšanai ir jābūt aprūpējušiem piecus vai vairāk bērnus vai bērnu, kas šajā laikā ir bijis atzīts par invalīdu;

- no 30 uz 25 gadiem samazināts arī nepieciešamais apdrošināšanas stāžs, lai dotos pensijā ar atvieglotiem noteikumiem. Tātad cilvēkiem, kas līdz šim nevarēja pieprasīt pensiju ar atvieglotiem noteikumiem, ja viņiem nebija 30 gadu apdrošināšanas stāžs, tagad ir tiesības pretendēt uz pensiju, ja viņiem ir 25 gadu apdrošināšanas stāžs.

Tātad šie likuma grozījumi vistiešākajā veidā attiecas uz jūsu ģimeni, turklāt tie jau ir stājušies spēkā. Varbūt dokumentus bijāt iesnieguši vēl krietni pirms 18. jūlija vai arī lūdzāt piešķirt priekšlaicīgu pensiju, taču jūsu gadījumā jums ir jālūdz, lai tiek piešķirta pensija ar atvieglotiem noteikumiem.

Ieteiktu jums vēlreiz vērsties Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) Gulbenes klientu apkalpošanas centrā. Gadījumā, ja arī šoreiz jūs neapmierināts atbilde, ar savu pretenziju vērsieties pie centra vadītājas ar lūgumu pēc sīkāka skaidrojuma. Visticamāk, ir radies kāds pārpratums, ko kopīgi iespējams novērst.

Sagatavojuši
ANDA HAILOVA